

Muurhagedissen op de Lage Fronten

Alex Kloor

De Lage Fronten en omgeving vormen de leefomgeving van de tweede populatie muurhagedissen binnen Maastricht. Hoewel deze populatie slechts enkele honderden meters van die van de Hoge Fronten leeft, leidt ze toch een geïsoleerd bestaan. Uitwisseling tussen deze populaties is nagenoeg onmogelijk omdat de gebieden door een zeer drukke verkeersader gescheiden worden.

spoorhagedis

De Lage Fronten is samen met het aangrenzende spoorwegemplacement ongeveer twee hectare groot. Samen met de niet meer in gebruik zijnde spoorlijn richting België, vormt het een aaneengesloten leefgebied, waar de muurhagedis volop de mogelijkheid heeft om te gedijen. Hoewel de muurhagedis een voorkeur voor bepaalde muren of spoordelen heeft, waar dan ook de meeste dieren zitten, kom je ze verspreid over het gehele gebied tegen. Ook komt de hazelworm in het gehele gebied voor. Maar omdat deze een vrij verborgen leven lijdt kom ik deze maar af en toe tegen.

ontdekking

Tijdens mijn zoektochten in het gebied kom ik regelmatig nieuwe dier- en plantsoorten tegen, zoals de vos, das, steenmarter, wezel, hermelijn, ijsvogel, steenuil, patrijs, groene specht, draaihals, verschillende soorten

vleermuizen, tientallen soorten vlinders, sprinkhanen, 135 soorten wespen en zo kan ik nog wel even doorgaan. De meest bijzondere ontdekking van het afgelopen jaar was die van een populatie levendbarende hagedissen. Deze deelt het biotoop met de muurhagedis in het noordelijkste puntje van diens verspreidingsgebied. Mij was wel bekend dat een dikke tien jaar geleden deze soort voorkwam enkele kilometers verder, op Belgisch grondgebied. Maar dat ze nu ook in Maastricht blijken te zitten was een leuke verrassing.

autorecycling

Naast de bovengenoemde vindplaatsen van de muurhagedis, bevindt zich ook een kleine deelpopulatie op het terrein van het autorecycling-bedrijf van Jef Roberts. Deze populatie lijkt geheel geïsoleerd van de andere twee populaties te leven. De eigenaar van het bedrijf wist me te vertellen dat de hagedissen er zeker sinds 1990 zitten. Hij is zeer begaan met 'zijn' populatie. Hij houdt er bij zijn bedrijfsvoering dan ook op allerlei manieren rekening mee, zodat de activiteiten op het terrein geen verstoringen vormen voor de daar aanwezige muurhagedissen. Sterker nog, hij probeert zelfs hun leefomstandigheden constant te verbeteren. Zo stapelt hij bijvoorbeeld stenen op voor de muren waar de dieren zitten waardoor hij meer zonnenschuilplekken creëert. Ook zorgt hij er voor dat de zwervende katten, die regelmatig op zijn terrein opduiken en achter zijn hagedissen aanjagen, elders een goed tehuis krijgen. Dit jaar ben ik twintig keer op zijn terrein hagedissen gaan tellen en trof daar 18 verschillende dieren aan, waarvan een flink aantal jongen dieren. Omdat deze populatie op het geheel omheinde terrein van Jef Roberts voorkomt, is de kans dat kwaadwillende personen de dieren komen wegvangen, nagenoeg uitgesloten. Zeker daar het terrein ook nog voorzien is van een zeer vernuftig alarm systeem. We mogen dus stellen

Een gedeelte van de vestingwerken van de Lage Fronten

dat de dieren daar voorlopig nog een rooskleurige toekomst hebben.

Belvédère

Helaas moet ik hierbij het woord 'voorlopig' gebruiken, omdat de gemeente Maastricht grootse plannen heeft met het gebied. Het valt binnen het stadsvernieuwingsplan Belvédère

en staat dus op de nominatie om in de toekomst volgebouwd te worden met woningen, winkels en bedrijfspanden. Hopelijk biedt de beschermde status van de muurhagedis voldoende bescherming tegen de ongebreidelde expansiedrang van gemeente Maastricht.

Adder eet kikker

Wintertijd betekend voor het coördinatieteam vooral veel invoerwerk. Een straf is dat overigens niet want vaak staan de telformulieren vol met leuke extraatjes.

kikkerbiljetjes

Zo stond erop de telformulieren van Dhr. Henckel een bijzonder leuke waarneming: op 10 mei vond hij op zijn traject nabij Dwingelo (Dr) een mannetjes adder met een kikker in zijn bek! Navraag leerde dat dit de tweede keer was dat Dhr. Henckel een adder met een prooi in z'n bek zag. Eerder had hij al eens een adder met een muis als prooi gezien.

Voor ons was deze melding genoeg reden om voedselkeuze van de adder eens onder de loep te nemen. Het aandeel amfibieën als prooidier van de adder is afhankelijk van de habitat; in natte en vochtige gebieden staan kikkers uiteraard vaker op het menu, dan in droge habitats waar logischer wijs minder kikkers voorkomen. In een Pools natuurgebied langs de oevers van de Weichsel vormden heikikker en bruine kikker zelfs 46% van het voedselspectrum. Interessant in dit kader is dat een kikker de adder minder energie oplevert dan een even zware muis.

juvenielen

Voor juveniele adders kan het aanbod aan (juveniele) kikkers belangrijk zijn voor de overlevingskans. Jonge adders voeden zich hoofdzakelijk met jonge levendbarende hagedissen en indien aanwezig kleine hei- of bruine kikkers. Duits onderzoek geeft aan dat de overlevingskans van juveniele adders significant hoger is in die gebieden waar zowel levendbarende hagedissen als jonge kikkers voorhanden zijn (vochtige gebieden), vergeleken met de overlevingskans van jonge adders in gebieden waar alleen de levendbarende hagedis als prooidier aanwezig is (kapvlaktes).

kop voorop

De adder die Dhr. Henckel zag had de kikker, zoals het hoort, met de kop eerst naar binnen gewerkt, alleen de achterpoten staken nog uit de bek. Jammer, want zodoende was determinatie van de kikker onmogelijk terwijl het ven waar deze waarneming werd gedaan wemelde van de poelkikkers; en juist deze is volgens de literatuur nog nooit aangetroffen in het voedselspectrum van de adder. Bijna een primeur dus!

*Adder eet kikker.
Foto: Dick van Dorp*